

EESTI KONJUNKTUURIINSTITUUT

ESTONIAN INSTITUTE
OF ECONOMIC RESEARCH

Rävala 6 19080 Tallinn Estonia tel +372 681 4650 fax +372 667 8399 E-mail eki@ki.ee

Eesti alkoholiturg

2004. aasta I poolaastal

Tallinn
Oktoober 2004

Vastutav täitja: Kiira Martens

Eesti Konjunkturiinstituut

Rävala 6 19080 Tallinn

tel 6814681

e-mail: eki@ki.ee

<http://www.ki.ee>

Copyright © Eesti Konjunkturiinstituut

Sisukord

Tootmine	4
Väliskaubandus	6
Hinnad siseturul	14
Kokkuvõte.....	17

EESTI ALKOHOLITURG 2004. AASTA I POOLAASTAL

TOOTMINE

2004. aasta I poolaastal toodeti ESA andmetel 7,81mln liitrit viina, likööri- ja muid kangeid alkohoolseid jooke, 1,76 mln liitrit rektifitseeritud etanooli (piiritust), 1,60 mln liitrit puuvilja- ja marjaveine, 3,46 mln liitrit segatud lahjasid alkohoolseid jooke, 2,61 mln liitrit siidrit ja 53,5 mln liitrit õlut. Eelmise aasta sama perioodiga võrreldes suurenes tootmine pooltes alkohoolsete jookide gruppides ning pooltes vähenes. Teiste jookidega võrreldes suurenes rohkem lahjade segatud alkohoolsete jookide tootmine (+64,3%). Kasvas ka puuvilja- ja marjaveinide ning õlle toodangu maht, vastavalt 33,3% ja 7,7%. Langustendentsi näitas piirituse (-29,1%), kangete alkohoolsete jookide (-6%) ja siidrite (-4,1%) tootmine.

Tabel 1

Alkohoolsete jookide tootmine Eestis I poolaastal 2002-2004*
(ESA andmetel, mln liitrites)

	2002 I pa	2003 I pa	2004 I pa	Muutus +,-	
				2004 I pa / 2003 I pa, mln l	2004 I pa / 2003 I pa %
Rektifitseeritud etanool	1,36	2,49	1,76	-0,73	-29,1
Kanged alkohoolsed joogid	6,37	8,30	7,81	-0,49	-6,0
Puuvilja- ja marjaveinid	0,96	1,20	1,60	0,40	33,3
Õlu	51,93	49,7	53,5	3,8	7,7
Lahjad segatud alkohoolsed joogid	1,38	2,11	3,46	1,35	64,3
Siider	1,67	2,72	2,61	-0,11	-4,1

* 2002.a ja 2003.a – ESA lõplikud andmed; 2004.a – ESA kiirstatistika andmed (laiendatud suuremale valimile)

Kangete alkohoolsete jookide tootmine vähenes 2004. aasta I poolaastal ESA andmetel 6% võrreldes 2003. aasta sama perioodiga. Toodangu mahu langust tingis väiksem välisturu nõudlus, kuna enamike kangete alkohoolsete jookide müük siseturule suurenes, erandiks olid viski ja rumm. Maitsestatud viina toodeti 7% ja maitsestatud viina 11% mullusest vähem, samas nende müük siseturule suurenes vastavalt 9% ja 18%. Võrreldes varasemaga vähenes konjaki (-16%) ja viski (-43%) tootmine. Rummi ei toodetud vaadeldaval perioodil üldse, kuid see ei mõjutanud oluliselt ei tootmise ega müügi üldist struktuuri. Kasvutrendil oli likööri (+30%), džinni (+10%) ja muude jookide tootmine (+19%).

Tänavu I poolaastal püsis kangete alkohoolsete jookide tootmise struktuuris esikohal viin, kuid tema osatähtsus vähenes 4%-punkti võrra eelmise aastaga võrreldes (2004.a I pa 81%; 2003.a I pa 85%), samas likööride osatähtsus toodangus suurenes (2004.a I pa 13%; 2003.a I pa 10%). Teiste jookide osakaalud püsisid enam-vähem eelmise aasta tasemel.

2004. aasta 6 kuuga siseturule müüdava viina kogus suurenes ning siseturu müük moodustas 76% Eestis toodetud viinast (2003.a 65%). Kohalikule turule müüdi kogu Eestis toodetud konjak, 95% džinnist, ligi 3/4 viskist ning üle poole likööridest ja muudest alkoholsetest jookidest.

Eesti kange alkoholi turuliidriks on jätkuvalt AS Liviko. Viimane oli ka ainsaks kangete alkoholsete jookide tootjaks, kelle toodangu maht kasvas jooksva aasta I poolel. Ülejäänud kange alkoholi tootjad teatasid tootmise langusest eelmise aasta sama perioodiga võrreldes. Suurim langus oli AS Onistaril (-40%), tootmine kahanes ka AS Ofelial (-22%), AS Liiwi Heliisil (-16%) ja AS Remedial (-7%). AS Viru Joogid vaadeldaval perioodil kanget alkoholi ei tootnud.

2004. aasta I poolaastal toodeti **rektifitseeritud etanooli (piiritust)** 1,8 mln liitrit, mis on 29% mullusest vähem. Piirituse tootmine langes väiksema siseturu nõudluse tagajärjel, kuna välisturu nõudlus oli suurem kui eelmise aasta 6 kuul.

ESA andmetel **õlle** toodangu maht suurenes ning 2004. aasta 6 kuuga toodeti õlut ligi 8% rohkem kui eelmise aasta samal perioodil. Tootmise suurenemine toimus nii lahja (kangusega alla 6%) kui kange õlle osas, kuid kange õlle tootmine kasvas lahjast kiiremini ning kasvutempo oli vastavalt 3% ja 15%. Võrreldes eelmise aasta sama perioodiga ei ole õlle tootmise struktuuris olulisi muutusi toimunud, lahja õlu moodustas õlletoodangust 70% (2003.a I pa 69%) ja kange 30% (2003.a I pa 31%). Tootjate andmetel suurenes õlle müük siseturule 7%, seda on mõjutanud Eesti astumine Euroopa Liitu ning soomlaste suuremad ostud Eestis alates maikuust. Kohalikul turul realiseeriti 93%-94% kodumaisest õlletoodangust. Vaadeldaval perioodil oli ka välisturu nõudlus Eesti õllele mullusest suurem ning ekspordimaht kasvas 4% 2003. aasta I poolaastaga võrreldes.

Eesti suuremateks õlletootjateks on endiselt AS Saku Õlletehas ja AS Tartu Õlletehas ning nende summeeritud osakaal õlle kogutootmises suurenes 2%-punkti võrra möödunud aasta 6 kuuga võrreldes (2004.a I pa 78%; 2003.a I pa 76%). Eesti suurim õlletootja on AS Saku Õlletehas, kelle toodangu maht kasvas 14%, moodustades 48% (2003.a I pa 45%) õlle kogutootmisest Eestis. AS Tartu Õlletehase toodangu maht moodustas 30% Eesti õlletoodangust (2003.a I pa 31%).

Lahjade segatud alkoholsete jookide tootmine suurenes ESA andmetel teistest alkoholsetest jookidest oluliselt rohkem. 2004. aasta I poolaastal kasvas selle gruppi tootmismahd 64% (2003. aasta I poolaastaga võrreldes). Lahjade alkoholsete jookide toodangu mahu kasv oli tingitud nii sise- kui välisturu suuremast nõudlusest. Müük siseturule suurenes jooksva aasta 6 kuuga 44% ja eksport 67%. Lahjade alkoholsete jookide tootjana oli jätkuvalt esikohal AS Tartu Õlletehas, kelle toodangu maht kasvas rohkem kui poole võrra (56%), kuid tema osatähtsus nende jookide üldises tootmismahus vähenes (2004.a I pa 79%, 2003.a I pa 82%). Sarnaselt eelmise aastaga on ka käesoleval aastal suuruselt teiseks lahjade alkoholsete jookide tootjaks AS Saku Õlletehas, kelle toodangu maht kasvas 2,5 korda ning turuosa tõusis 21%-ni (2003.a I pa 14%). Hästi on läinud ka AS Viru Jookidel, kes on küll väiksem lahjade

alkoholide tootja, kuid kes suurendas oma toodangu mahtu 77% eelmise aasta sama perioodiga võrreldes. Vaadeldaval perioodil alustas lahjade alkoholide tootmist AS Liiwi Heliis ning lõpetas AS Ösel Foods. Suur osa lahjadest alkoholsetest jookidest müüdi endiselt siseturule, kuid siseturu osakaal kogumüügis vähenes 89%-lt 2003.a I poolaastal kuni 78%-ni 2004.a I poolaastal, ehkki siseturule müüdnud kogused olid suuremad kui aasta tagasi.

Siidreid toodeti 2004. aasta I poolaastal ESA andmetel 4% vähem kui 2003. aasta samal perioodil, samas juhtivate tootjate mahud suurenesid. Toodangu mahu languse põhjuseks oli siidrite tootmise lõpetamine AS Ösel Foodsis, kes eelmisel aastal oli tootmismahude poolest suuruselt kolmas siidritootja. Vaadeldaval perioodil olid suurimateks siidritootjateks AS Tartu Õlletehas ja AS Saku Õlletehas ning nende tootmismahud kasvasid vastavalt 72% ja 19% mullusega võrreldes. AS Tartu Õlletehase toodang kasvas oluliselt seetõttu, et omandati AS Ösel Foods ja siidritootmine toodi sealt üle Tartu Õlletehasesse. 2004. aasta I poolaastal oli edukaks siidritootjaks ka AS Viru Joogid, kelle tootmismahud kasvas 4,5 korda, kuid toodang tervikuna oli oluliselt väiksem suuremate tootjatega võrreldes. AS Tartu Õlletehase siidritoodang moodustas selle aasta I poolaastal 51% (2003.a I pa 29%) ja AS Saku Õlletehasel 37% (2003.a I pa 30%) siidri kogutootmisest. AS Viru Jookide osatähtsus siidri kogutoodangus kasvas 0,6%-lt 2003.a I poolaastal 3%-ni käesoleva aasta I poolaastal. Nagu eelmise aasta 6 kuuga, müüdi ka tänavu valdav osa (99%) siidritoodangust kohalikule turule, seda on 11%-punkti rohkem aasta tagasi.

Puuvilja- ja marjaveinide tootmine suurenes ESA andmetel 2004. aasta 6 kuuga 1/3 võrra (eelmise aasta sama perioodiga võrreldes), ulatudes 1,6 mln liitri.

VÄLISKAUBANDUS

ESA esialgsed andmed näitavad, et 2004. aasta I poolaastal on väliskaubanduses toimunud olulised muutused võrreldes varasemate perioodidega. Eelmisel aastal oli alkoholsete jookide kaubavahetuse saldo küll negatiivne, kuid ekspordikäibe kasv oli kiirem. Vaadeldaval perioodil impordikäive peaaegu kahekordistus, kuid ekspordikäive vähenes 19% eelmise aasta 6 kuuga võrreldes. Osaliselt võivad muutused olla tingitud seoses EL-ga liitumisega toimunud muudatustest väliskaubandusstatistika kogumise meetodikas. Alates 2004. aasta 1.maist kogub ESA väliskaubandusandmed ettevõtetele EL riikide sisese (intrastat) ja kolmandate riikidega (ekstrastat) kaubanduse kohta eraldi, varem saadi kõik andmed tollist. Esimeste uue süsteemi kuude andmed ei pruugi kajastada kõikide ettevõtete andmeid ja neid võidakse aasta lõpus korrigeerida.

ESA esialgsete andmete järgi oli alkoholsete jookide **ekspordikäive (rahalisel väärtusel)** 2004. aasta I poolaastal 120 mln krooni, eelmise aasta samal perioodil oli see 149 mln krooni (tabel 2). Jooksva aasta 6 kuuga eksporditi Eestist kõige enam kangeid (alla 80%) alkoholsete jooke, kuid nende ekspordikäive langes rohkem kui 1/3 võrra, ulatudes 48%-ni kogu alkoholi ekspordikäibest (2003. aasta I pa 60%). Ekspordi rahalisel struktuuris oli teisel kohal

õlu, kuid ka siin ekspordikäive vähenes (-5,5%). Teiste alkoholsete jookide rahaline eksport suurenes, kusjuures muid kääritatud jooke ja etüülalkoholi müüdi vastavalt 39% ja 19% mullusest rohkem. Tänu aegunud viinamarjaveini väljaveo lõpetamisele, on selle hind tõusnud normaalsele tasemele (2004.a 73.37 kr/l; 2003.a 10.31 kr/l) ning viinamarjaveinide ekspordikäive kasvas teistest jookidest kiiremini (rohkem kui 3,5 korda). Erinevalt eelmisest aastast müüdi tänavu välisturule ligi 0,5 mln eest vermutit.

Tabel 2

Alkoholsete jookide rahaline põhieksport ja -import ning ekspordi- ja impordihinnad I poolaastal 2002-2004

	Hind, kr/l			Summa, tuh kr			
	2002 I pa	2003 I pa	2004 I pa	2002 I pa	2003 I pa	2004 I pa	2004/03 +/- %
EKSPORT							
Õlu	3.94	4.02	3.66	28500,1	42608,4	40281,9	-5,5
Viinamarjavein	54.83	10.31	73.37	294,6	243,5	893,5	267,0
Vermut	x	x	23.59	0,0	0,0	475,2	x
Muud kääritatud joogid	11.07	7.68	6.90	4314,0	5583,7	7750,0	38,8
Etüülalkohol kangusega >80%	9.82	10.93	9.73	7251,4	10729,2	12729,6	18,6
Kanged alkoholised joogid kangusega kuni 80%	21.31	31.72	26.32	34515,4	89657,1	57991,6	-35,3
EKSPORT KOKKU	x	x	x	74875,5	148821,9	120121,8	-19,2
IMPORT							
Õlu	8.37	7.25	8.96	41339,4	44480,0	146451,9	229,3
Viinamarjavein	30.82	29.02	32.12	103529,1	98784,2	147655,1	49,5
Vermut	25.04	29.74	31.99	5869,2	4697,8	7288,9	55,2
Muud kääritatud joogid	11.97	12.25	13.18	46401,2	34300,9	60560,9	76,6
Etüülalkohol kangusega >80%	9.78	9.31	8.22	19022,4	26226,4	21839,9	-16,7
Kanged alkoholised joogid kangusega kuni 80%	53.33	47.63	48.35	92059,8	93003,9	214329,9	130,5
IMPORT KOKKU	x	x	x	308221,1	301493,3	598126,6	98,4

Koguseliselt vähenes I poolaastal kangete (alla 80%) alkoholsete jookide (-22%) ja viinamarjaveinide eksport (-48%), teiste jookide ekspordikogused suurenesid. Kangetest alkoholsetest jookidest eksporditi enim viina, mis moodustas 63% tootegrupi ekspordikogusest. Kuid see on 6%-punkti vähem kui eelmise aasta I poolaastal. Muud kanged alkoholised joogid moodustasid 19% ja liköörid 15% selle tootegrupi ekspordikogusest. Välisturule müüdavates kogustes teised kanged alkoholised joogid ei omanud olulist tähtsust. Kõige kiiremini suurenes muude kääritatud jookide eksport (+67%), piiritust müüdi 1/3 võrra ja õlut 4% rohkem kui 2003. aasta samal perioodil. Vaatamata sellele, et viinamarjaveinide rahaline eksport kasvas jõudsalt, väljamüüdud kogused vähenesid 48%. ESA väliskaubandusandmetel on rohkem kui pool (69%) viinamarjaveini ekspordist läinud laevade varustamiseks.

Tabel 3

Alkoholsete jookide koguseline põhieksport ja -import I poolaastal 2002-2004
(1000 liitrit, ESA andmed)

	2002 I pa	2003 I pa	2004 I pa	2004 I pa/ 2003 I pa, %
EKSPORT				
Õlu	7225,8	10599,2	11011,6	4,0
Viinamarjavein	5,4	23,6	12,2	-48,3
Vermut	0	0	20,1	0
Muud kääritatud joogid	389,6	726,8	1210,9	66,6
Etüülalkohol kangusega üle 80%	738,8	982,0	1307,7	33,0
Kanged alkohoolsed joogid kangusega kuni 80%	1619,7	2826,4	2203,6	-22,0
IMPORT				
Õlu	4936,7	6133,5	16352,7	166,6
Viinamarjavein	3358,7	3404,6	4597,2	35,0
Vermut	234,4	158,0	227,9	44,2
Muud kääritatud joogid	3875,5	2799,8	4593,3	64,0
Etüülalkohol kangusega üle 80%	1944,6	2817,9	2655,6	-5,8
Kanged alkohoolsed joogid kangusega kuni 80%	1726,1	1952,7	4432,5	126,9

Tabel 4

Kangete alkoholsete jookide koguseline põhieksport ja -import I poolaastal 2003-2004
(1000 liitrit, toodetele märgitud alkoholisisaldusega, ESA andmed)

	2003 I pa	Struktuur 2003 I pa, %	2004 I pa	Struktuur 2004 I pa, %
EKSPORT				
Kokku kanged alkohoolsed joogid kangusega alla 80%	2826,4	100	2203,6	100
sh konjak ja brändi	17,5	1	16,5	1
viski	20,7	1	46,2	2
rumm	0	0	0	0
džinn	2,8	0	8,1	0
viin	2195,8	77	1385,1	63
liköör	284,3	10	329,0	15
muud	305,2	11	418,6	19
IMPORT				
Kokku kanged alkohoolsed joogid kangusega alla 80%	1952,7	100	4432,5	100
sh konjak ja brändi	640,4	33	880,5	20
viski	247,4	13	443,3	10
rumm	73,0	4	138,5	3
džinn	49,0	2	115,5	3
viin	237,5	12	1692,2	38
liköör	176,7	9	264,5	6
muud	528,8	27	897,9	20

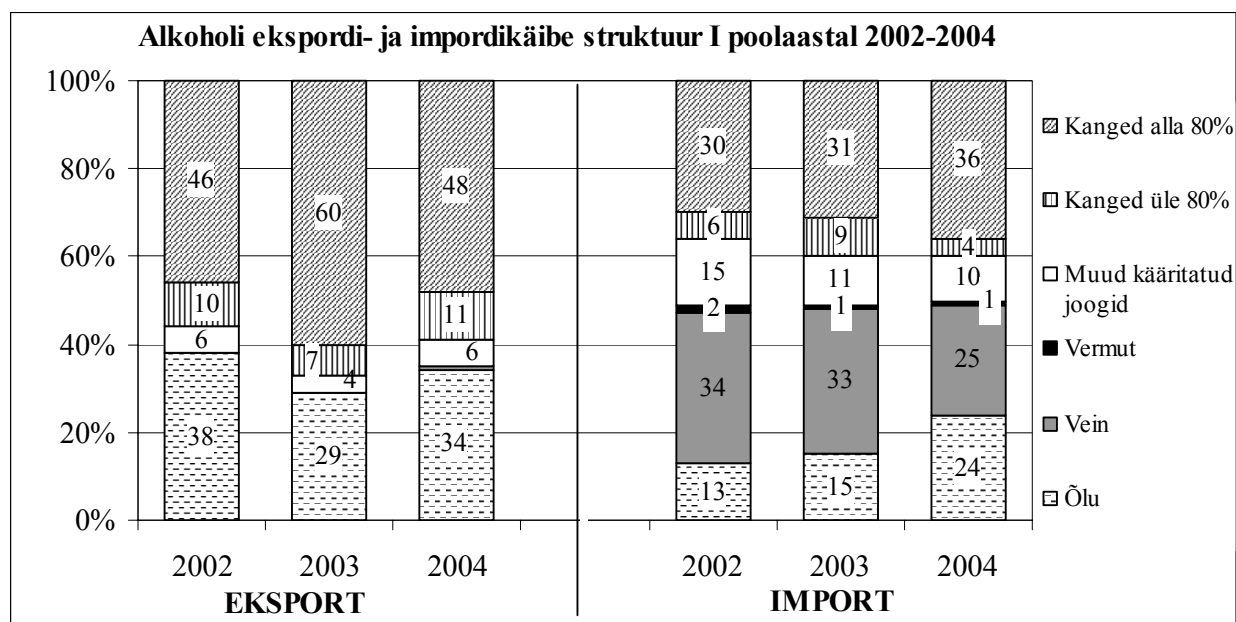
Nagu varasematel aastatel on ka tänavu peamiseks alkohoolsete jookide eksporditurgudeks olnud Balti riigid. Läti ja Leedu olid olulisemateks ekspordiriikideks kõigis tootegruppides. Baltimaadesse müüdi suurem osa (94%) õllest ja ligi 3/4 kangetest alkohoolsetest jookidest. Viimaste osas on oluliselt vähenenud USA osatähtsus (2004.a I pa 8%; 2003.a I pa 20%). Läti ja Leetu müüdi ka valdav osa (98%) muudest kääritatud jookidest. Kogu piirituse eksport läks Läti.

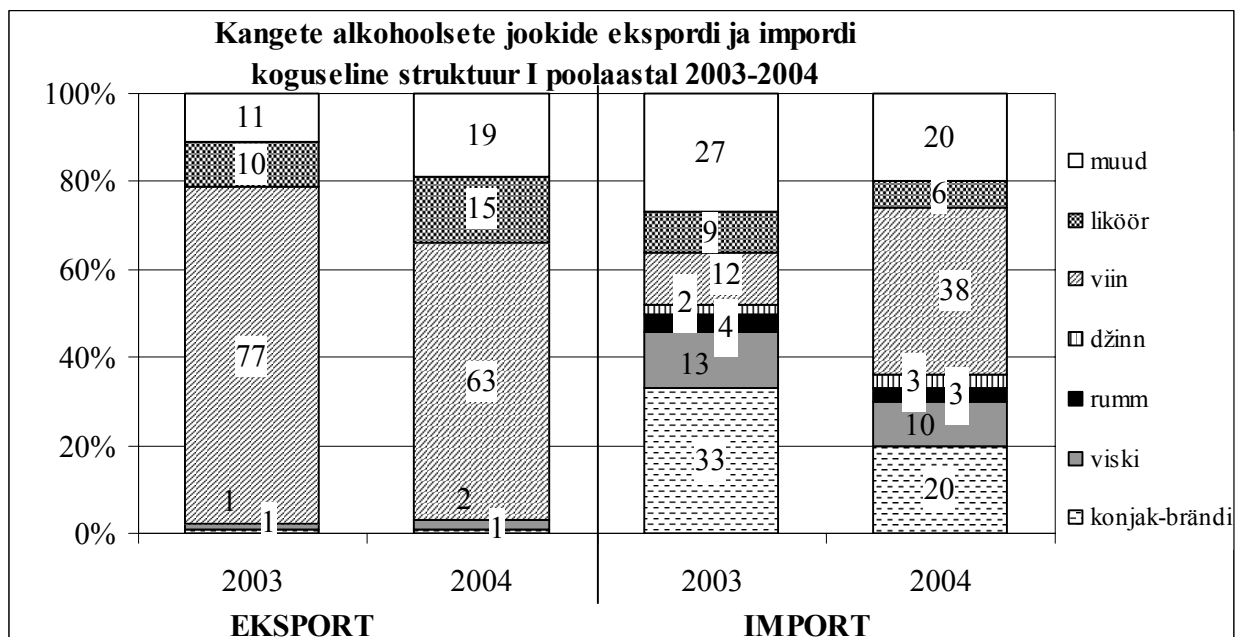
Tabel 5

Alkohoolsete jookide ekspordi struktuur riigiti 2004. aasta I poolaastal, %

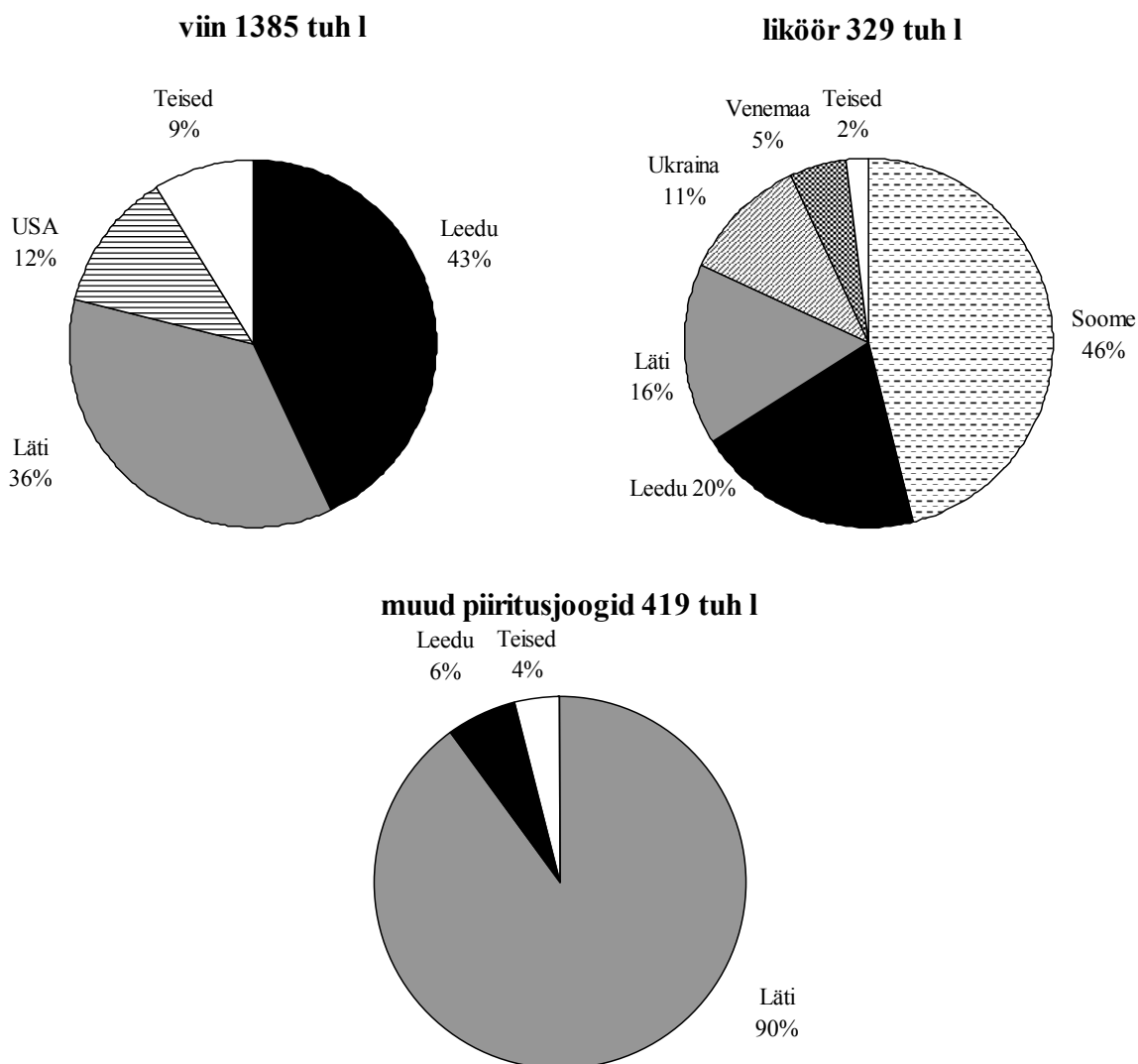
Õlu	Etüülalkohol kangusega üle 80%	Kanged alkohoolsed joogid kangusega kuni 80%	Muud kääritatud joogid
2002 Ipa-7226 tuh l	2002 Ipa-739 tuh l	2002 Ipa-1620 tuh l	2002 Ipa-390 tuh l
2003 Ipa-10599 tuh l	2003 Ipa-982 tuh l	2003 Ipa-2826 tuh l	2003 Ipa-727 tuh l
2004 Ipa-11012 tuh l	2004 Ipa-1308 tuh l	2004 Ipa-2204 tuh l	2004 Ipa-1211 tuh l
Läti 69	Läti 100	Läti 42	Leedu 91
Leedu 25		Leedu 31	Läti 7
Soome 4		USA 8	Teised 2
Teised 2		Soome 8	
		Teised 11	

Joonis 1

Viina, likööri ja muude piiritusjookide ekspordistruktuur riikide järgi 2004. aasta I poolaastal

ESA esialgsetel andmetel suurenes 2004. aasta I poolaastal alkoholsete jookide **impordikäive** (import rahalises väärtuses) ligi 2 korda, ulatudes 598 mln kroonini (2003. a I pa 301 mln kr). 2004. aasta 6 kuuga suurenes peaaegu kõikide alkoholsete jookide import, erandiks oli rektifitseeritud etanool (piiritus). Võrreldes eelmise aasta sama perioodiga suurenes märgatavalt (ligi 2 korda) õlle impordikäive, kangete (kuni 80%) alkoholsete jookide import kasvas 130%, muid kääritatud jooke imporditi 77% ning viinamarjaveine ja vermutit ligi poole võrra mullusest rohkem. Impordikäibe struktuuris on toimunud mõningad muutused. Nimelt kasvas kangete alkoholsete jookide osakaal 31%-lt 2003. aasta I poolaastal kuni 36%-ni 2004. aasta I poolaastal, õlle osakaal impordikäibes kasvas samal ajal 15%-lt kuni 24%-ni, samas viinamarjaveinide osatähtsus vähenes, moodustades 25% alkoholsete jookide impordikäibest (2003.a 33%). Teiste alkoholsete jookide osakaalud püsisid enam-vähem eelmise aasta 6 kuu tasemel.

ESA andmetel kasvas jooksva aasta I poolaastal kõikide alkoholsete jookide koguseline import, väljaarvatud rektifitseeritud etanool (-6%). Suurim kasv toimus õlle (+167%) ja kangete (alla 80%) alkoholsete jookide osas (+127%). Muude kääritatud jookide impordikogused suurenesid 64%, viinamarjaveinidel üle 1/3 ning vermutil 44% võrreldes eelmise aasta sama perioodiga.

Õlle impordis püsis Soome esikohal ning tema osakaal suurenes eelmise aasta 6 kuuga võrreldes 46%-ni (2003.a I pa 36%). Seoses Eesti astumisega Euroopa Liitu vähenes kolmandatest riikidest imporditava õlle kogus, sealjuures Ukraina osakaal õlle impordis langes 34%-lt 2003.aasta I poolaastal kuni 13%-ni 2004. aasta I poolaastal ning Venemaa osakaal vähenes 3%-punkti jõudes 6%-ni. Seevastu varasemast rohkem imporditi õlut Balti riikidest, Läti osatähtsus ulatus 18%-ni ja Leedul 9%-ni õlle impordis.

Importpiiritus tuli enam-vähem võrdsetes kogustes Soomest ja USA-st ning mõlema riigi osatähtsus piirituse sisseostul oli 28%. Prantsusmaa osatähtsus suurenes 11%-punkti võrra aastatagusega võrreldes (2004.a I pa 23%; 2003.a I pa 12%). Suurenes ka Saksamaa osakaal, mis ulatus 16%-ni.

Nagu eelmisel aastal nii ka tänavu oli **muude kääritatud jookide** impordis suurima osatähtsusega Soome. Teiste riikide osakaalud ei ületanud 10%, kusjuures Leedu osakaaluga 9% tõusis teisele kohale ja Bulgaaria langes kolmandale kohale 7%-ga (2003. a I pa 10%) nende jookide impordist.

2004.a I poolaastal imporditi **viinamarjaveine** Eestisse 43 riigist. Suuremateks impordimaadeks olid endiselt Prantsusmaa (14%), Hispaania (14%). Kolmandale kohale osakaaluga 13% (2003.a I pa 7%) tõusis Tšiili, sealjuures Itaalia osakaal vähenes 2%-punkti, võrdudes 8%.

Sarnaselt eelmise aastaga, oli ka tänavu üle poole (53%) Eestisse toodavast **vermutist** Itaalia päritoluga (2003.a I pa 55%) ja 1/4 Hollandi toodang, mis oli 10%-punkti väiksem möödunud aasta 6 kuuga võrreldes. Vermutit imporditi ka Saksamaalt, Taanist ja Hispaaniast, kuid oluliselt väiksemates kogustes.

ESA esialgsetel andmetel imporditi vaadeldaval perioodil **kangeid alkoholseid jooke** 4432 tuh liitrit, mis ületas rohkem kui 2 korda eelmise aasta koguseid, kusjuures viina sissevedu

kasvas teistest jookidest rohkem (ligi 7 korda). Muutunud on ka kangete alkoholsete jookide impordi koguseline struktuur. Suurenenud on sisseostetud viina osatähtsus, ulatudes 38%-ni (2003.a I pa 12%), vähenenud konjaki (brändi) ja muude jookide osakaalud, moodustades 20% (2003.a I pa konjak 33%, muud joogid 27%) kange alkoholi impordist. Viski ja likööri import vähenes 3%-punkti eelmise aasta 6 kuuga võrreldes, ulatudes vastavalt 10% ja 6%-ni. Rummi ja džinni osakaalud püsisid enam-vähem eelmise aasta tasemel. Kui eelmisel aastal oli selle tootegrupi importimisel suurima osakaaluga Suurbritannia, siis jooksva aastal kujunes suurimaks impordiriigiks USA, kust toodi sisse 69% kogu viina-impordist. USA-st imporditud viina kogused on suurenenud just II kvartalis peale Eesti liitumist Euroopa Liiduga (viina import USA-st I kv 2004.a 27,2 tuh l, II kv 2004.a 1134,6 tuh l).

Tabel 6

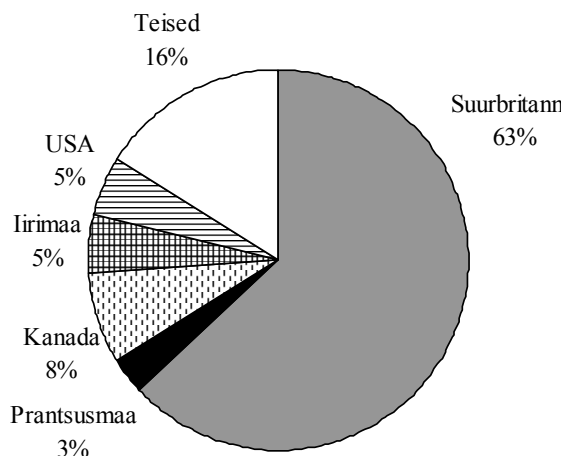
Alkoholsete jookide koguselise impordi struktuur riigiti 2004. aasta I poolaastal, %

Õlu		Viinamarjavein		Vermut	
2002-4937 tuh l		2002-3359 tuh l		2002-234 tuh l	
2003-6133 tuh l		2003-3405 tuh l		2003-158 tuh l	
2004-16353 tuh l		2004-4597 tuh l		2004-228 tuh l	
Soome	46	Prantsusmaa	14	Itaalia	53
Läti	18	Hispaania	14	Holland	25
Ukraina	13	Tšiili	13	Saksamaa	7
Leedu	9	Itaalia	8	Taani	5
Venemaa	6	Saksamaa	8	Hispaania	5
Tšehhi	2	Rumeenia	6	Teised	5
Teised	6	Bulgaaria	5		
		Teised	32		

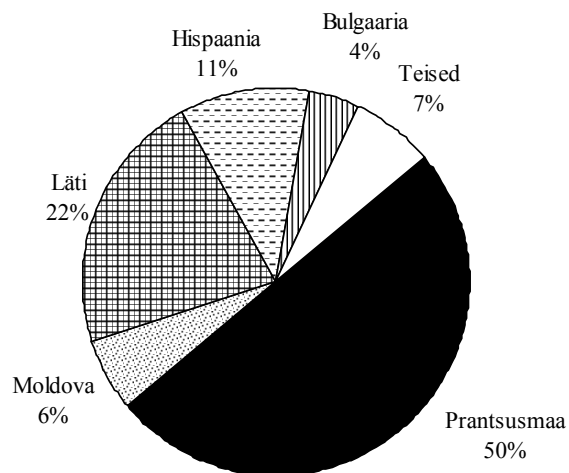
Etüülalkohol kangusega üle 80%		Kanged alkoholised joogid kangusega kuni 80%		Muud kääritatud joogid	
2002-1945 tuh l		2001-1726 tuh l		2001-3876 tuh l	
2003-2818 tuh l		2003-1953 tuh l		2003-2800 tuh l	
2004-2656 tuh l		2004-4432 tuh l		2004-4593 tuh l	
Soome	28	USA	27	Soome	57
USA	28	Soome	17	Leedu	9
Prantsusmaa	23	Prantsusmaa	12	Bulgaaria	7
Saksamaa	16	Suurbritannia	11	Saksamaa	6
Teised	5	Saksamaa	5	Holland	5
		Läti	5	Belgia	5
		Venemaa	4	Teised	11
		Teised	19		

Kangete alkoholsete jookide impordistruktuur riikide järgi 2004. aasta I poolaastal

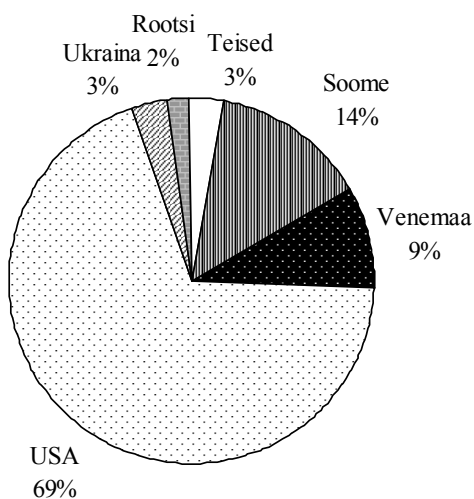
viski 443 tuh l

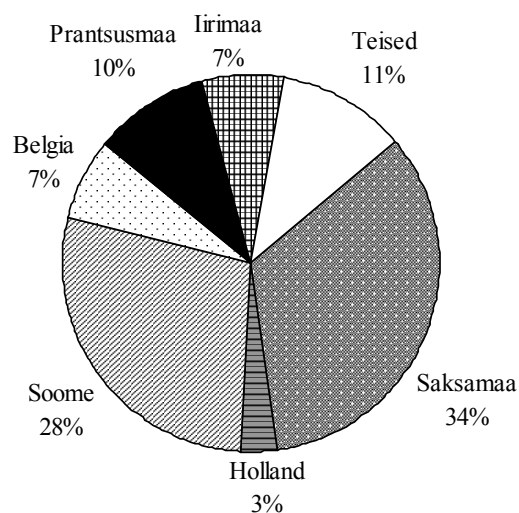
konjak-brändi 880 tuh l

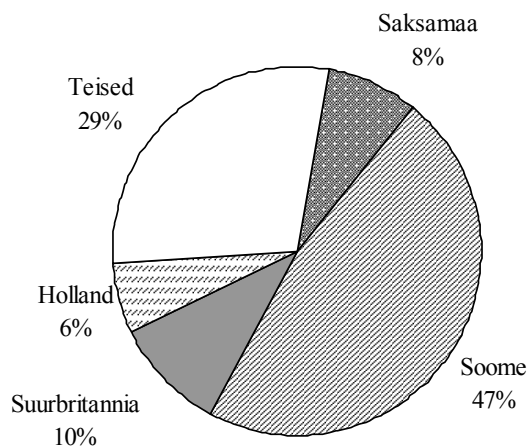
viin 1692 tuh l

liköör 264 tuh l

muud piiritusjogid 898 tuh l

USA viina impordis oli valdavaks kangusega üle 79% seal toodetud viin. Kui eelmisel aastal oli suurim viina impordimaa Venemaa, siis aastaga on Venemaa osatähtsus viina impordis langenud 53%-punkti, ulatudes vaid 9%-ni. Tähtsuset teiseks kangete alkoholsete jookide impordiriigiks oli Soome (tabel 6), sealt osteti 28% importlikööri, 14% viina ja ligi pool muude piirituse jookide kogusest. Prantsusmaa oli suurimaks konjaki impordimaaks, kust toodi 50% konjaki (brändi) kogusest, vähenes Moldova (2004. a I pa 6%, 2003.a I pa 19%) ja Bulgaaria (2004.a I pa 4%, 2003.a I pa 10%) osatähtsus. Suurbritannia osatähtsus kangete alkoholsete jookide impordis tervikuna vähenes, kuid ta oli jätkuvalt olulisimaks nii viski (toodi 63%) kui džinni (toodi 69%) impordiriigiks.

HINNAD SISETURUL

Alkoholsete jookide **jaekäive** kehtivates hindades oli ESA andmetel 2004. aasta II kvartalis 787 mln krooni, mis on eelmise aasta sama perioodiga võrreldes 15% suurem (2003.a II kv 686 mln kr). 2004. aasta I poolaasta jaekäive ulatus 1,37 mld kroonini ning see on 9,6% suurem kui eelmise aasta 6 kuul (2003.a I pa 1,25 mld kr). Jaekäibe kasv on saavutatud suurema koguselise läbimüügi arvel, kuna tarbijahinnaindeksis alkoholised joogid odavnesid (I kv -2,8%, II kv -2,4%), kusjuures õlu odavnes teistest jookidest enam (-5,2%). Jaekäibe kasvule aitas kindlasti kaasa liitumine EL-ga, sest alates maikuust võivad EL kodanikud Eestist kaasa osta rohkem alkoholsetid jooke kui varem. Tõenäoliselt ongi suurem osa jaekäibe kasvust tingitud turistide ostude suurenemisest, kuid täpsema hinnangu turistide ostude kohta annab EKI oma peatselt ilmuvas spetsiaalses uuringus.

Eesti Konjunktuuriinstituudi augustikuu alkoholsete jookide hinnavaatlus Eesti kauplustes näitas, et keskmise ja kõrgema klassi **viinade** jaehinnad langesid 2003. aasta sama perioodiga võrreldes. Suurem langus toimus kõrgema klassi viinade osas (-11%), keskmise klassi viinad odavnesid 5%. Kui Eestis tervikuna kallinesid madalama hinnaklassi viinad (+4%), siis Tallinna kauplustes püsisid nende hinnad enam-vähem mullusega samal tasemel.

Kangete ning marjalikööride keskmised hinnad on sel aastal olnud enam-vähem stabiilsed, kuid madalamad kui möödunud aasta augustis. Enam on langenud marjalikööride jaehinnad, mis Eestis tervikuna langesid 9% ja Tallinnas 12%. Kanged liköörid on aastaga odavnenud 4%. Kreemliköörid olid augustis kallimad kui käesoleva aasta veebruari ja maivaatluste ajal nii Tallinnas kui Eestis keskmiselt ning nende hinnad tõusid eelmise aasta augustikuu taseme lähedale.

Eestis toodetud **džinnide** 0,5-liitrise pudeli hind on olnud enam-vähem sama 2004. aasta kõikide läbiviidud vaatluste ajal, kuid madalam möödunud aasta augustiga võrreldes.

Õlle hinda vaadati eraldi lahja ja kange õlle osas, vaatluse all olid vaid 0,5-liitrised klaaspudelid. Nii üle Eesti kui Tallinnas olid õlle hinnad selle aasta augustis madalamad kui aasta tagasi. Suurem langus toimus kange (alk. üle 6%) õlle osas (Eestis keskmiselt -10%,

Tabel 7

Eesti alkoholitoodete keskmised jaehinnad kauplustes august 2003 - august 2004, kr

	Klaas- pudeli suurus	Eesti keskmine hind, kr				Muutus aug. 2004/ aug. 2003, %
		aug 2003	veebr 2004	mai 2004	aug 2004	
Eestis keskmiselt						
Viinad (maitsestatamata)						
Madalam hinnaklass	0,5 l	53.70	54.67	55.02	55.83	4,0
Keskmine hinnaklass	0,5 l	68.84	65.89	66.18	65.61	-4,7
Kõrgem hinnaklass	0,7 l	164.26	145.80	144.96	145.97	-11,1
Liköörid						
Marjaliköörid	0,5 l	55.07	50.05	49.97	50.27	-8,7
Kanged liköörid	0,5 l	95.80	91.74	90.96	92.04	-3,9
Kreemliköörid	0,5 l	77.04	75.09	75.00	76.42	-0,8
Džinnid	0,5 l	74.29	70.84	70.33	70.14	-5,6
Õlled						
Lahja õlu <6%	0,5 l	10.15	9.30	9.43	9.84	-3,1
Kange õlu >6%	0,5 l	9.95	8.12	9.14	8.94	-10,2
Siidrid*	1,5 l	10.41	28.88	28.43	29.45	-
Marjaveinid	0,5 l	29.91	27.04	26.67	28.65	-4,2
Tallinnas keskmiselt						
Viinad (maitsestatamata)						
Madalam hinnaklass	0,5 l	55.30	53.10	54.25	55.42	0,2
Keskmine hinnaklass	0,5 l	71.36	66.80	67.05	66.36	-7,0
Kõrgem hinnaklass	0,7 l	164.33	147.30	147.30	147.30	-10,4
Liköörid						
Marjaliköörid	0,5 l	56.64	49.43	49.61	49.93	-11,8
Kanged liköörid	0,5 l	96.67	88.80	91.30	92.63	-4,2
Kreemliköörid	0,5 l	77.17	73.37	75.86	77.48	0,4
Džinnid	0,5 l	76.50	70.83	71.40	73.40	-4,1
Õlled						
Lahja õlu <6%	0,5 l	10.01	9.21	9.28	9.63	-3,8
Kange õlu >6%	0,5 l	10.24	8.17	9.30	8.99	-12,2
Siidrid*	1,5 l	10.82	28.82	27.05	28.90	-
Marjaveinid	0,5 l	31.85	26.72	27.76	29.57	-7,2

* kuni 2003.aastani 0,33-liitrise klaaspudeli hind, alates 2004.a 1,5-liitrise plastpudeli hind

Allikas: EKI

Tallinnas –12%). Lahja õlle (alk. kuni 6%) jaehinnad langesid vähem (Eestis –3%, Tallinnas –4%) ning viimase vaatluse ajal olid lahja õlle hinnad kõrgemad kui veebruaris ja mais.

Siidrid olid augustis kallimad kui jooksva aasta eelmiste vaatluste ajal nii Eestis keskmiselt kui ka Tallinnas.

Kohalike **marjaveinide** hinnad olid Eestis tervikuna 4% ja Tallinnas 7% madalamad kui aasta tagasi, samas olid nad kõrgemad kui jooksva aasta veebruari ja maikuu vaatluste ajal.

Sarnaselt varasemate vaatlustega, olid ka augustis enamike alkoholsete jookide jaehinnad Tallinnas kõrgemad kui mujal Eestis.

Eesti Konjunktuuriinstituudi rahvusvahelise hinnavaatluse andmetel on õlle hind Tallinnas kõrgem kui teistes uute Euroopa Liidu liikmesriikide pealinnades ja Berliinis ning madalam kui Põhjamaades ja Amsterdavis (tabel 8). Kui Tallinnas on peale EL-ga liitumist populaarsemate õllebrändide hind supermarketites langenud, siis teistes vaatluse all olevates uutes liikmesriikides on õlu võrreldes liitumiseelsega kallinenud. Riias on 0,5-liitrise heleda õlle (alk. 4,3-4,7%) hind peale liitumist (september võrreldes märtsiga) tõusnud koguni 35%, Vilniuses 18%, Varssavis ja Prahhas 11%. Vahe Eesti ja Läti õlle hindades on vähenenud. Amsterdavis on kaupluste vahelise hinnasõja tõttu õlle hind viimase poole aastaga langenud 12%. Helsingis on õlle hind viimase poole aastaga tõusnud 0,6%, Berliinis 5% ning Stockholmis ei ole see muutunud. Peale õlleaktsiisi 32%-list alandamist Soomes selle aasta märtsi algul on lahja õlle jaehinnad seal 12% madalamad kui aasta tagasi. Vahe Tallinna ja Helsingi lahja õlle jaehinnas on vähenenud 2,9 korralt 2003. aasta septembris 2,6 korrani käesoleva aasta septembris.

Sarnaselt 2003. aasta septembriga oli ka tänava septembris Eesti viina hind üks kõrgemaid EL uutest liikmesriikidest. Kõrgemate aktsiisimaksude tõttu on vaatluse all olnud vanades EL liikmesriikides viina hind kõrgem kui Eestis. Selle aasta märtsis alandati Soomes kange alkoholi aktsiisi 44%, mistõttu Helsingis oli septembris 0,7-liitrine 38-40% kangusega viin 38% odavam kui aasta tagasi. Kui eelmisel aastal oli Helsingis viin 3,6 korda kallim kui Tallinnas, siis sel aastal on vahe vaid 2,4-kordne.

Tabel 8

Õlle ja viina hinnad Euroopa pealinnade supermarketites 2002–2003
(kuu esimese nädala seisud, kr)

Pealinn	Õlu hele, 4,3-4,7%, 0,5 l				Viin 38-40%, 0,7-0,75 l			
	sept 2003	märts 2004	juuni 2004	sept 2004	sept 2003	märts 2004	juuni 2004	sept 2004
Tallinn	9.63	9.77	9.63	9.63	86.95	86.95	86.95	81.30
Riia	6.44	5.59	5.87	7.52	80.25	69.62	52.86	53.10
Vilnius	7.64	7.64	7.88	9.02	70.80	76.99	79.17	76.99
Varssavi	8.52	6.65	6.50	7.36	88.69	100.67	79.76	80.09
Praha	4.39	4.05	3.88	4.51	69.44	88.12	86.43	73.99
Helsingi	28.32	24.83	24.98	24.98	312.46	199.65	199.65	192.45
Amsterdam	17.84	17.37	16.59	15.33	234.70	234.54	234.54	234.54
Stockholm	16.95	16.80	16.98	16.81	338.95	329.22	332.83	332.83
Berliin	7.98	8.76	9.23	9.23	114.53	112.03	114.53	114.53

KOKKUVÕTE

Käesolevas ülevaates on kasutatud Eesti Statistikaameti tootmise ning väliskaubanduse esialgseid andmeid, ettevõtete tootmise ja siseturu müügi andmeid ning Eesti Konjunktuuri-instituudi kaupluste vaatluste tulemusi.

Andmete analüüs näitas, et 2003. aasta I poolaastaga võrreldes suurenes jooksva aasta 6 kuuga poolte alkoholsete jookide tootmine ning enamuse alkoholsete jookide import, erandiks oli rektifitseeritud etanool, jaekäive kasvas ligi 10%. Varasemast rohkem **toodeti** lahjasid segatud alkoholseid jooke, õlut ja puuvilja- ja marjaveine. Vähenesid kangete (kangusega alla 80%) alkoholsete jookide, sealhulgas viina, konjaki, viski tootmismahud, samuti ka rektifitseeritud etanooli ja siidri tootmine. Alkoholsete jookide **väliskaubanduse** bilanss oli endiselt negatiivne, kusjuures ekspordikäive vähenes 19% ja impordikäive peaaegu kahekordistus. Teistest jookidest rohkem kasvasid muude kääritatud jookide välisturule müüdavad kogused. Vähenes kangete alkoholsete jookide rahaline ja koguseline eksport. Impordis oli jätkuval esikohal õlle sissevedu. Oluliselt kasvas kangete alkoholsete jookide import, kusjuures viina impordikogused suurenesid koguni 7 korda. Varasemast rohkem toodi sisse ka muid kääritatud jooke, vermutit ja viinamarjaveine.

2004. aasta augustikuu hinnavaatlus näitas, et enamike alkoholsete jookide **keskmised jahinnad** kauplustes olid madalamad kui aasta tagasi, kuid kõrgemad kahe eelmise vaatlusega võrreldes. Paljud alkohoolsed joogid olid Tallinnas kallimad kui Eestis keskmiselt.